

Examenul național de bacalaureat 2022
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Varianta 1

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÉTEL

(30 punct)

A. Írja a vizsgalapra az alábbi kijelentésekkel kapcsolatos helyes válaszok betűjelét! Csak egyetlen helyes válaszlehetőség létezik.

1. Abban az esetben, amikor a bizonyítás logikailag helyes, a bizonyítási eljárásnak csakis ... következtetésekből kell állnia:
 - a. érvényes induktív
 - b. erős deduktív
 - c. erős induktív
 - d. érvényes deduktív
2. *A Minden melankolikus introvertált; tehát néhány introvertált melankolikus* következtetés:
 - a. közvetett dedukció, melynek típusa szillogizmus
 - b. közvetlen dedukció, melynek típusa egyszerű megfordítás
 - c. közvetlen dedukció, melynek típusa esetlegességen alapuló megfordítás
 - d. nem teljes indukció, melynek típusa egyszerű felsoroláson alapuló indukció
3. Ellentétes viszony az alábbi fogalmak között áll fenn:
 - a. golyóstoll és ceruza
 - b. delfin és emlős
 - c. legális és illegális
 - d. humán szakos tanuló és az informatika iránt érdeklődő személy
4. Az „Egyetlen túllépése a megszabott határidőnek sem elfogadott” kijelentés kvantora:
 - a. „egyetlen túllépése”
 - b. „egyetlen”
 - c. „egyetlen túllépése határidőnek”
 - d. „egyetlen túllépése a megszabott határidőnek”
5. *Az országos vitaversenyen részt vett tanulók osztályozása lányokra, városi tanulókra, vidéki tanulókra és fiúkra:*
 - a. helytelen, mert két alapvetése (kritériuma) van, és megsérti a létrejövő osztályok között ellentétes viszonynak kell lennie szabályt
 - b. helyes, mert csak egyetlen alapvetése (kritériuma) van, és az osztályok között csakis ellentétes viszony létezik
 - c. dús vagy bő
 - d. nem teljes
6. Válassza ki azt a fogalmat, amely egyszerre *abszolút* és *általános*:
 - a. unoka
 - b. Mihai Eminescu költő
 - c. az én kollégám
 - d. könyv
7. A konklúzió valószínű és kiterjesztő jelleggel bír:
 - a. egy teljes indukció esetében
 - b. egy nem teljes indukció esetében
 - c. egy érvényes szillogizmus esetében
 - d. egy érvényes megfordítás esetében

8. A teljes indukció igaz premisszákból olyan konklúziót eredményez, amely:
- magasfokú valószínűségű
 - határozatlan igazságértékű
 - biztosan igaz
 - hamis is lehet
9. Ha az *európai projekt* fogalomtól elvesszük az *európai* tulajdonságot, akkor:
- tartalma csökken, míg terjedelme növekszik
 - tartalma növekszik, míg terjedelme csökken
 - a tartalma és a terjedelme is növekszik
 - a tartalma és a terjedelme is csökken
10. A „*Minden személy az önmegvalósításra vágyik*” kijelentés:
- részleges állító
 - egyetemes tagadó
 - részleges tagadó
 - egyetemes állító

20 pont

B. Adottak az A, B, C, D és E fogalmak olyan formán, hogy az A és az E fogalmak ellentétes viszonyban állnak és a D fogalom fajfogalmi; a D és a B fogalmak azonossági viszonyban állnak; a C fogalom metsző viszonyban áll a B, D és E fogalmakkal, de ellentétes viszonyban az A fogalommal.

- Ábrázolja az Euler diagram-módszer segítségével, egyetlen közös diagramon, az öt fogalom közötti logikai viszonyt! **2 pont**
- Állapítsa meg az A, B, C, D és E fogalmak közötti logikai viszony alapján, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak (az igaz kijelentéseket **I** betűvel, míg a hamis kijelentéseket **H** betűvel jelölje):
 - Egyetlen A sem C.
 - Minden A (van) B.
 - Némely E nem C.
 - Némely C (van) A.
 - Minden D (van) A.
 - Némely C (van) E.
 - Egyetlen B sem E.
 - Némely D nem A.

8 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

Adottak a következő kijelentések:

- Minden tantárgyversenyen jó eredményt elért sportoló motivált személy.*
- Néhány nem filozófiai jellegű értekezése Arisztotelésznek teljes mértékben le van fordítva román nyelvre.*
- Egyetlen katonai kormányzás sem kedvező a sajtószabadágnak.*
- Néhány pszichológiai folyóiratban megjelent tanulmány nem az érzelmi intelligenciáról szóló tanulmány.*

A. Alkossa meg formális és természetes nyelven egyaránt az 1-es kijelentés alárendeltjét, a 2-es kijelentés alárendelt ellentétét, a 3-as kijelentés ellentétét és a 4-es kijelentés ellentmondóját.

8 pont

B. Alkalmazza a megfordítás és az átalakítás műveleteit, leszármaztatva az 1-es és a 2-es kijelentés helyes megfordítottját és átalakítottját formális és természetes nyelven egyaránt.

8 pont

- C. Alkossa meg formális és természetes nyelven egyaránt a 3-as kijelentés ellentmondójának megfordított fölérendeltjét, valamint a 4-es kijelentés fölérendeltjének a megfordítottját. **6 pont**
- D. Két tanuló, X és Y, a következőképpen vélekedik:
X: *A rombuszok négyzetek, mivel a négyzetek rombuszok.*
Y: *Kijelenthetjük, hogy néhány csúcstermék nem olcsó, ha léteznek olyan csúcstermékek, amelyek drágák.*
A fenti helyzetből kiindulva:
- írja le formális nyelven a két diák vélekedését; **4 pont**
 - állapítsa meg a formalizált érvelések logikai helyességét/helytelenségét; **2 pont**
 - magyarázza meg X tanuló érvelésének logikai helyességét/helytelenségét. **2 pont**

III. TÉTEL (30 pont)

- A. Adott a következő két szillogisztikus módozat: aoo-2, eae-3.
- Írja fel a mindkét szillogisztikus módozatnak megfelelő következtetési sémát, és alkosson természetes nyelven egy szillogizmust, amely megfelel a két következtetési séma valamelyikének. **8 pont**
 - Ellenőrizze mindkét szillogisztikus módozat érvényességét a Venn-diagram módszer segítségével! Szögezze le, milyen álláspontra jutott! **6 pont**
- B. Alkosson formális és természetes nyelven egyaránt egy érvényes szillogizmust, amellyel alátámasztja a következő kijelentést: „*Némely gluténmentes élelmiszer nem ízletes.*” **6 pont**
- C. Adott a következő szillogizmus: *Némely társadalmilag elfogadott viselkedés empatikus, mivel némely empatikus megnyilvánulás erkölcsileg elfogadott, és minden erkölcsileg elfogadott viselkedés társadalmilag elfogadott viselkedés.*
- A fenti szillogizmusból kiindulva, állapítsa meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak (az igaz kijelentéseket jelölje **I**-vel, míg a hamisakat **H**-val):
- Az alsó fogalom nem elosztott a premisszában.
 - A konklúzió logikai alanyát az „empatikus” fogalom képezi.
 - A szillogizmus konklúziója egyetemes állító kijelentés.
 - A konklúzió logikai állítmánya nem elosztott a konklúzióban. **4 pont**
- D. Adott a következő meghatározás:
A politika a politikus tevékenysége.
- Említsen meg egyet a meghatározás szabályai közül, amelyet a fenti meghatározás megsért! **2 pont**
 - Nevezze meg a meghatározás egy másik szabályát, amely különbözik az 1. pontban említettől, és alkosson egy olyan meghatározást, amelynek meghatározandó fogalma a „*politika*”, és amely megsérti az említett szabályt! **4 pont**